

КЪЫРЫМТАТАР АМЕЛИЙ САНАТ

Къырымтатар нагъышлары

Бу санда:

Къырымтатар на-
гъышлары 1

Келин джиези 1

Къырымтатарларнынъ урба
ве тыш къыяфети 2

Аталар сезлери 2

Къырымтатар иль-
ванлары 3

Къырымтатар орьнек-
леринде декоратив
ресим, нагъыш ве токъ-
ума-джылыкъ 3

«Бала—къучакъта,
джиез сандыкъта»

Нагъыш истисалы къырымтатар эснафджылыгынынъ кениш даркъалгъан чешитидир, бу ишнен ярымаданынъ бутюн районларында огъраша эдилер.

Нагъышлар (орьнекли безлер, пачавралар, урба элементлери ве иляхре). Эвельде эвде токъулгъан памукъ басма узеринде, сонъра исе кетиримли басмалар - къадифе, атлас узеринде йипек, юн йиплернен, кимерде алтын я да кумюш теллернен япыла тургъан. Къырымтатар нагъышларнынъ он чешити олур, оларнынъ алтысы эсас чешити («татар ишлемеси»), «эсап ишleme», «телли ишleme»,

«мыкълама», «букле», «къаснакъ», «пуллу») дертю исе ярдымджи чешити сайыла.

Нагъышнынъ орьнеклеринде Къырымда эвель эзельден яшагъан халкъларынынъ теджрибеси косьтериле. Орьнеклернинъ эки чешити бар: осюмлик орьнеклери (Къырымда расткъелген чечеклер: ляле, къаранфиль, замбакъ) ве геометрик орьнеклер.

Нагъыш ишлеген къадынларнынъ дюньябакъышы оларнынъ ишлеринде корюне.

Мен инанам ки, бизим нагъыш санатымыз янъыдын тикленмеге баш-

Марама

лады ве келеджекте де илериледжек.

Усманова Фериде
8 сыныф

Келин джиези

Къырымтатар къоранталарында бойле пек гүзель адет бар: къыз догъдымы - джиезни азырла.

Эвель заманларда джиезге «докъузлыкъ» дей эдилер, чюнки джиезге къоюлгъан шейлернинъ сайысы докъуз олмакъ керек эди. Буларнынъ ичин-

де киевге къоюлгъан кольмек, штан, юзьбез, джеп явлукъ, кисе ве башкъалары кире эдилер.

Джиезге кирген эр бир шейни келин даима нагъышнен яраштыра эди. Юзьбезлернинъ сайысы исе 10-12 ге къадар ола

эди.

Шимди де къызларгъа анасы джиез азырлай, амма эвелькиси киби келин нагъыш нагъышламай, тюкяндан азыр урба алып къоя.

Уссинова Айше 8 сы-
ныф

Къырымтатарларнынъ урба ве тыш къыяфети

Эр бир адам озюнинъ тыш къыяфетини яраштырмакъ ичюн тюрлю урбалар кие.

Эвель эзельден къырымтатарларнынъ къадынлары ве къызлары дюльбер урбаларындан гъайры устьлерине сыргъа, кокъюслик, билезлик, боюнджакъ такъмагъа пек севе эдилер. Бу къыйметли ярашыкълар алтын я да кумюштен олып, несиль несильден

кече эди ве анамнынъ я да бабамнынъ туюю деп адландырыла эди.

Тек бир феснинъ устюнде ярашыкълар къыркъ пулгъа къадар ола эди.

Къырымтатарларнынъ урбалары эр даим дюльбер, ярашыкълы, енгиль ве келешикли ола тургъан.

Эбет, урба адам яшайышы киби денъише

биле. Амма эр вакъыт адамнынъ яшына, йыл мевсимине, чалышкъан ишине, яшагъан ерине уйгъун келе. Урба халкъ адетлеринен багълы. Мен истер эдим, шимди бизим яшларымыз халкъымызнынъ адети боюнджа урбалар киймеселер де, урбада айры фольклор элементлерини ишлетселер яхшы олур эди.

Усманова Фериде

Аталар сёзлери

«Урба адамгъа акъыл огретир, аякъкъап— юрюш».

«Урбанынъ янгысы яхшы, достнынъ— эскиси».

«Урбанъ кирли олса да, къальбинъ темиз олсун».

«Штансызнынъ акъылындан кунъде алты аршын без кечер».

«Экисининъ къадрине етмеген, янгысын тапмаз».

«Киевден огъул, кульден оба олмаз».

«Киеви яхшы олса, къайнана огъуллы олур, киеви яман олса, къайнана къызсыз олур».

«Киев сыйы—хан сыйы».

Къырымтатар ильванлары

Къырымтатар орьнеклеринде декоратив ресим, нагъыш ве токъумаджылыкъ

